

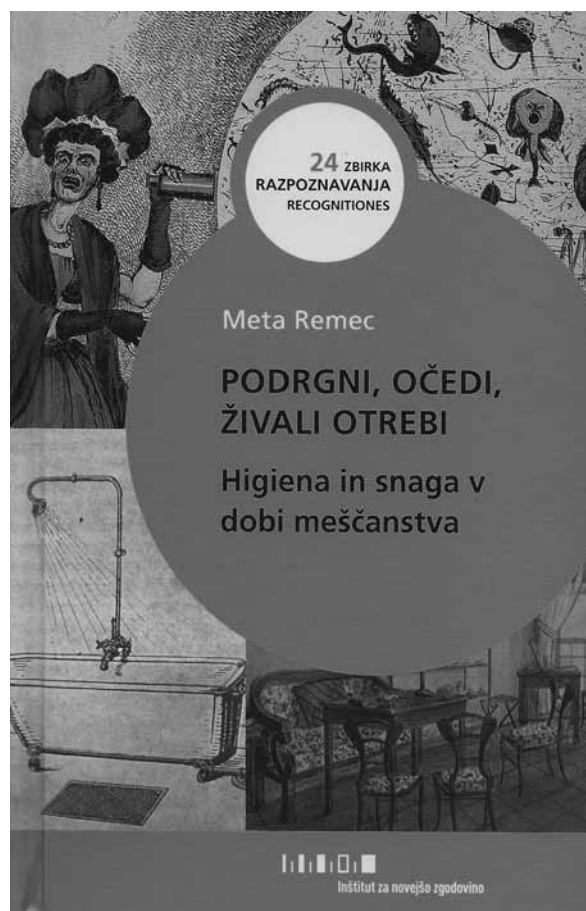
Sem Repko, zajček mlad, si zobke čistim rad

Meta Remec: *Podrgni, očedi, živali otrebi. Higiena in snaga v dobi meščanstva*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2015. 304 strani. (Razpoznavanja/Recognitiones; 24)

Redke so knjige, ki že s svojim naslovom v bralcu spodbudijo prvinsko radovednost, ki ga prisili, da se čimprej zapodi med strani žmohtnega branja, ki ga obeta naslovnica. Delo Mete Remec, zgodovinarke mlajše generacije, sicer sodelavke Inštituta za novejšo zgodovino, je eno takih. Avtorica namreč bralcu od prve do zadnje strani pripoveduje »zgodbo« - o množicah, delavskih predmestjih, meščanskih salonih, smradu, predsodkih, izločkih, morali..., skratka o vsem, kar se je skozi stoletja obesilo na pojme čistoče, higijene in javnega zdravja. Na začetku nas avtorica seznani s teorijo o različnih hitrostih razvoja (procesov/dogodkov) posameznih plasti človeške družbe, na kateri temelji tudi njeno preučevanje javne in osebne higijene ter snage v obdobju meščanstva. V uvodnem poglavju z naslovom *Socialna zgodovina medicine in njeni začetki* pa nas seznani tudi z zgodovino telesa od 70. let 20. st. dalje ter s kronologijo povezovanja medicine in drugih (družboslovnih) znanosti.

Poglavje *Zdravljenje in dolgo življenje od razsvetljenstva dalje* je dejansko pravi začetek popotovanja k začetkom higijene in snage. Razvoj znanosti (medicine, socialne medicine) ter razumski pristop in poudarjanje pomena zdravega okolja in higijene) sta privedla do izboljšave skrbi za zdravje in okolje, boj proti boleznim in zdravljenje pa povzdignila v državno zadevo. Tudi na teh področjih se je družba zatekala k prevzganju in discipliniranju.

Med iskanjem vodil za dolgo, zdravo in srečno življenje posameznika in družbe v celoti so teoretiki najprej odkrili pomen okoljskih dejavnikov – od naravnega okolja (rek, potokov, močvirij, lege naselij glede na sestavo tal, vetrove) do urbanih središč. Avtorica sledi zanimanju higienikov in zdravnikov za regulacijo bivalnega okolja ter higienizacijo mest in vasi, nam predstavi življenje prenatrpanih mest zgodnje industrijske dobe ter zakrknjeno nemarnost podeželskih bivališč, ki so

bila v kričecem nasprotju z romantičnimi ideali o zdravilnem bivanju na kmetih – na svežem zraku, daleč od degeneriranih mest.

Pri svojem raziskovanju zgodovine higienizacije, ki več kakor bežno posega na področje javnega zdravja in medicine, urbanizma, ekologije in etnologije, se je morala avtorica spopasti tudi z nujnostjo interdisciplinarnega preučevanja in dela, kar ji je uspelo v tej meri, da lahko spremljamo zelo zanimiv, večplasten in s številnimi primeri iz arhivskega gradiva obogaten prikaz razvoja človeške družbe, ki je prehodila dolgo in zavito pot od čistejše antike, preko umazanega in smrdečega srednjega veka ter enako zanemarjene predmoderne družbe, ki pa je v sebi že čutila potrebo po izboljšanju pa vse do skorajda (preveč) klinično čiste sedanosti.

Na oblačku miazem, izparin neumitih delavskih, a tudi gosposkih teles, potujemo za zidove vsakovrstnih bivališč, poslušamo suho pokašljevanje tuberkuloznih bolnikov, vonjamo lizol in apno ter strmimo nad bivalnimi skupnostmi ljudi, perjadi, svinj in goveda v zanemarjenih kočurah na podeželju. Vse to vstaja pred nami v živih barvah številnih primerov iz arhivskega gradiva, ki so izjemnejši od vsake fikcije.

Po vsem prebranem si ne moremo kaj, da ne bi z olajšanjem in hvaležnostjo pomislili na vse tiste može in žene, vse institucije in države, ki jim je po desetletjih in stoletjih končno uspelo zanesti prometejski ogenj zavedanja o pomenu higijene in minimalne skrbi za lastno in čistočo svoje neposredne okolice, ki so ju vbijali v glave preteklih generacij tudi s pomočjo pesmic, kakršno najdemo v naslovu tega poročila.

Pri muzikantih, likovnih umetnikih in (redkeje) igralcih o posamezniku običajno zapišejo, da je »diplo-

miral v razredu profesorja tega in tega«. Če bi veljala ta praksa tudi za zgodovinarje, bi bilo v primeru Mete Remec skorajda odveč napisati, da prihaja »iz razreda« profesorja Andreja Studna. Med deli, ki jih avtorica uvršča v seznam literature, je namreč kar 27 »razrednikovih«, kar je svojevrstno priznanje za njegovo pionirsko vlogo, obenem pa je pričujoča knjiga tudi obet za nadaljnje raziskave tega zanimivega področja človeškega življenja.

Aleksander Žižek

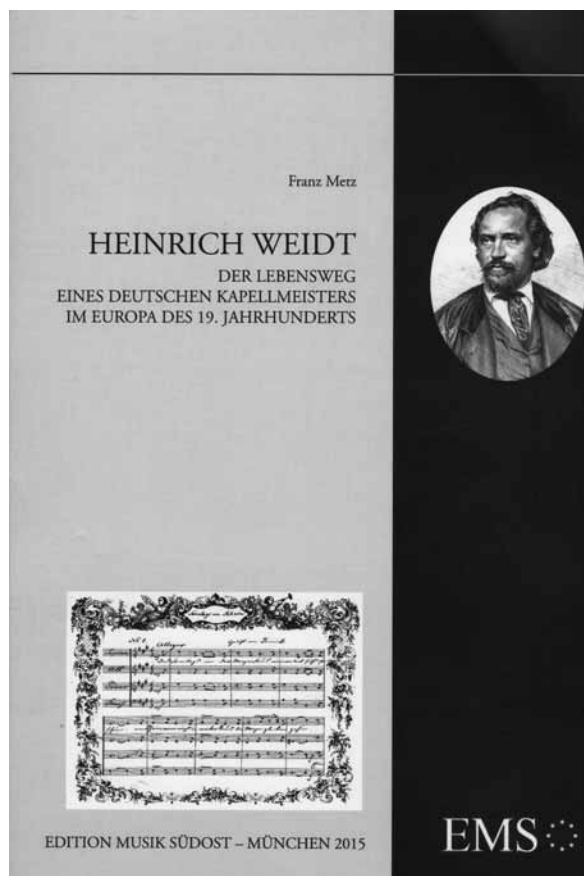
Weidt v Celju

Franz Metz, *Heinrich Weidt: Der Lebensweg eines deutschen Kapellmeisters im Europa des 19. Jahrhunderts*. München: Edition Musik Südost, 2015. 276 strani.

Skladatelj in dirigent Heinrich Weidt (1824-1901) je kot gledališki igralec, pevec, kapelnik, zborovodja, skladatelj in pedagog v svojem 77-letnem življenju in delu zamenjal kar 24 delovnih mest in s tem krajev svojega bivanja in delovanja. Med njimi je bilo tudi Celje.

Weidt je bil rojen v nemškem Coburgu, umrl pa je v avstrijskem Gradcu; vmes pa so se mu zvrstili še: Mannheim, Wertheimn, Hamburg, Stuttgart, Frankfurt, Saarbrücken, Berlin, Heidelberg, Düsseldorf, Kassel, Olmütz (Nemčija), Amsterdam in Rotterdam (Nizozemska), Zürich, Basel in Bern (Švica), Budimpešta (Madžarska), Olmütz in Troppau (Češka), Temišvar (Romunija), Celje (Slovenija), Kubin (Slovaška), Weiskirchen in Gradec (Avstrija) ter Vršac (Srbija). Zato je bilo umetnikovo življenje in delo precej razburkano, bogato in tudi plodovito.

Biografsko (znanstveno) monografijo o njem je napisal rojen Romun, zdaj pa nemški organist, muzikolog in dirigent Franz Metz (r. 1955 v Darovi), tudi stari znanec slovenskih znanstvenih muzikoloških simpozijev. In zakaj zdaj ocena te nemške monografije pri nas, v Sloveniji? Zato, ker je bil H. Weidt polni dve leti kot dirigent in učitelj v Celju. V *Glasbeni šoli* pri (nemškem) *Glasbenem društvu* (Cillier Musikverein, prvič ust. 1836, drugič 1878 in kar tretjič 1891) je bil sprejet sklep (konec jan. 1887), da se nastavi umetniški vodja, ki bo vodil glasbeno šolo in pomagal kapelniku pri pripravi koncertov. Tako jim je potem v dobrega pol leta (5. okt. 1887) uspelo pridobiti v društvu učitelja »za pouk petja, godal,

trobil in teorije.« Z Weidtom so podpisali pogodbo, s katero je bil nastavljen za umetniškega vodjo in direktorja glasbene šole. Na njej naj bi poučeval štiri ure na dan. Pouk klavirja in violine pa se je v Celju pričel prav z Weidtovim prihodom. Zaradi problemov, ki so v *kapeli* nastopili poleti 1888, je bil avgusta istega leta sklenjen z Weidtom novi dogovor, po katerem je kar on sam prevzel vodstvo *kapele*. Kasneje so se Celjani odločili, da bodo Weidta obdržali le kot učitelja klavirja. Po tem društvenem sklepu se je Weidt odločil zapustiti društvo. Weidt se je po svojih mestih službovanj gibal predvsem v okvirih Avstro-Ogrske monarhije, pot iz Celja ga je vodila naprej v Kubin na Slovaškem.